

NOVADI GAIDA

Veselība nekarājas MATA GALĀ

Ilze Kalniņa

Vairākos pētījumos uz jautājumu, kāpēc reiz emigrējušie vēlas atgriezties, biežākā atbilde bijusi: "Ir ilgas pēc ģimenes un draugiem." Seko arī citi apsvērumi – vēlme bērņus izglīt Latvijā, radusies neapmierinātība ar darbu ārvalstīs, mainījušies ģimenes un personīgie apstākļi. Šķetinot pēdējo aspektu, tautieši nav slēpuši, ka "pasliktinājusies arī veselība" un tāpēc vismaz kādam jāpieņem lēmums par atgriešanos.

Jādeklarējas un jāmeklē ģimenes ārsts

Jautājumi par Latvijas veselības aprūpes sistēmu, tās pieejamību, pakalpojumiem un iespējamo dārdzību nav degpunktā, bet tomēr informācijas trūkst, apliecina reemigrācijas koordinatore Ija Groza, kas darbojas Vidzemes plānošanas reģionā.

"Interesē, cik laba un pieejama ir neatliekamā medicīniskā palīdzība, slimnīca, veselības aprūpes pakalpojumi bērņiem. Tos, kas četrus piecus gadus bijuši prom un ir gados jaunāki, šis jautājums neuztrauc, bet, ja atgriezies Latvijā vēlas vecāki cilvēki, ja no tālienes atgriežas repatrianti, tad viņus veselības aprūpes pakalpojumu pieejamība pat ļoti interesē," pastāsta I. Groza, piebilstot, ka sagatavoti arī pirmie ieteikumi un tiešs esošās situācijas skaidrojums.

"Katrā pašvaldībā ir ģimenes ārstu reģistrs, un cilvēki var iet un pierēģistrēties. Pats svarīgākais, jābūt deklarētam Latvijā. Pirmais darbs ir atrast vietu, kur dzīvot, adresi kur deklarēties," teic reemigrācijas koordinatore. Viņa turpina: "Vieni pēc sarunām pieņem, ka mums sistēma ir tāda, kāda tā ir, analizē, cik pakalpojumi maksā vai nemaksā, vērtē kvalitāti, bet otra daļa slavina ārzemes, kur viss esot par brīvu un pieejams, un to saka ne tikai par veselības aprūpi. Viedokļi vienmēr atšķirsies."

Londonā bijis vienkāršāk

Lana Cēse dzimtajā Mazsalacā atgriezās pirms diviem gadiem. Gandrīz desmit gadus viņa bija dzīvojusi un strādājusi Londonā, tur pasaulē nācis arī dēls Daniels, kurš tagad mācās Mazsalacas vidusskolā. Arī Lana atradusi darbu novada Tūrisma un informācijas centrā. Viņi nav Latvijas kritizētāji un priecājas par reiz pieņemto lēmumu atgriezties mājās uz palikšanu. Taču lūgta salīdzināt veselības aprūpes iespējas Lielbritānijā un Latvijā, Lana saka: "Jā, man ir ko teikt!"

Jaunā sievietē atzīst, ka visvairāk mulsina pieeja: lai kādu pakalpojumu meklētu, lai kur vērstos, par visu ir jāmaksā!

"Ej pie ārsta, uz analizēm,

Reemigrantus interesē, cik laba un pieejama ir neatliekamā medicīniskā palīdzība, slimnīcas, veselības aprūpes pakalpojumi bērņiem.

Elinas Kristiņas foto

UZZIŅAI

Brīvprātīgās veselības apdrošināšanas iemaksu apmērs:

- 2018. gadā – 51,60 eiro /gadā (1% no minimālās mēnešalgas gada apmēra);
- 2019. gadā – 154,80 eiro /gadā (3% no minimālās mēnešalgas gada apmēra);
- 2020. gadā – 258 eiro /gadā (5% no minimālās mēnešalgas gada apmēra).

legādāties individuālās veselības apdrošināšanas polises piedāvā kompānijas:

SE "ERGO Life Insurance" Latvijas filiāle, AS "If P&C Insurance" Latvijas filiāle un SE "Compensa Life Vienna Insurance Group" Latvijas filiāle.

ja jāpaliek slimnīcā, visu laiku ir jāmaksā. Varbūt tā samaksa nav liela, bet vienalga jāmaksā. Es biju pieradusi, ka Lielbritānijā tiešām nemaksāju neko. Nokļūstot slimnīcā, vispār par naudas lietām nebija jādomā."

Pieejamību pie ģimenes ārsta un speciālistiem, kāda tā ir Mazsalacā, Valmierā un citviet Latvijā, Lana nekritizē.

"Nav nekādu problēmu tikt pie ģimenes ārstes. Ja vajadzētu, tad droši vien tas būtu iespējams arī šodien, dakteres pieņemšanas laikā. Londonā bija krietni garāks gaidīšanas laiks, tāpēc, ja bija problēmas, vērsāties neatliekamajā medicīniskajā palīdzībā. Taču arī tur uzņemšanas nodaļā, ja nebija kāda ārkārtas situācija, vajadzēja gaidīt. Tāpat ar bērnu vajadzēja stundām ilgi sēdēt koridorā," atceras Lana, uzsverot, ka viņai neizprotama ir kārtība: ja esi nodokļu maksātājs, vienalga seko pacientu iemaksas

vai maksas pakalpojumi.

"Drauga mammai Londonā bija operācija, un viss bija bez maksas, arī uzturēšanās slimnīcā. Man dzemdības nemaksāja ne pounda, arī atsāpināšana ne, tāpat nekas nebija jāmaksā par bērna tēva klātbūtni, arī izmitināšanu. Bērnam Anglijā par veselības aprūpi tiešām nav jāmaksā nekas. Jā, tur strādājošajiem ir diezgan lieli nodokļi, bet, pretstatot tos ikmēneša ienākumiem, to visai maz jūt, toties, ja notiek kas nelāgs, tad jūties pilnībā droši," tā Lana, kura desmit gadus izmantojusi gan Lielbritānijas darba tīrgus, gan veselības aprūpes un sociālās apdrošināšanas sistēmas iespējas.

Atvaļinājums ārstu kabinetos

Lana, kura daļiņās pieredzes stāstā, Latviju bija pametusi uz dažiem gadiem, tad atgriezās, taču ir tūkstošiem tautiešu, kuri

"Ej pie ārsta, uz analizēm, paliec slimnīcā, tev visu laiku ir jāmaksā. Biju pieradusi, ka Londonā tiešām nemaksāju neko," saka Lana Cēse.

vismaz pāris reizi gadā atbrauc ciemos pie ģimenes, draugiem, radiem, taču ikdienā tikai ārkārtas gadījumos medicīnisko palīdzību meklējuši valstīs, kur dzīvo, strādā un maksā nodokļus. Viņi veselību joprojām uztic savam ģimenes ārstam Latvijā, kurš nereti ir telefona zvana attālumā. Šie cilvēki, plānojot atvaļinājumu, dienas atvēl arī analīžu un izmeklējumu veikšanai, speciālistu konsultācijām. Šādu notikumu izklāstu nenoliedz ne ģimenes ārstu praksēs, ne Vidzemes slimnīcā.

"Ja mans pacients ir Latvijas pilsonis, viņam viss valsts apmaksātais pienākas. Cilvēks atbrauc, atnāk vizītē, saka, ka vajag pārbaudīties. Nu, tad arī pārbaudām. Sākam ar analizēm, kādu plaušu bildi uztaisām. Viss atkarīgs no tā, par ko viņam sūdzības. Bet kas tad viņiem sāp? Pārsvārā mugura, sprands no smaga darba, vēl kādas kaitītes piemetas. Tur ir sliktā primārā veselības aprūpe, tur maz taisa izmeklējumus. Man liekas, ka Vācijā klājas drusku labāk, bet Īrijā, Lielbritānijā... Atnāk dzeks un stāsta, ka ar stiprām galvas sāpēm bijis uzņemšanā. Viņam, neko neizmeklējot, iespricēts morfijs, lai sāpes pāriet. Bet viņam augsts asinsspiediens! Kas tur nākamreiz var notikt?! Kad atbrauc te, cilvēkiem sarakstām zāles un meklējam cēloņus. Tur viņi cīnās ar sekām, bet to sāpju iemeslu nemeklē," vaļsirdīgi tālienes veselības aprūpes sistēmu kritizē daudzu valmieriešu un Burtnieku novada ļaužu ģimenes ārsts Juris Jakovins. Viņš neslēpj: "Jā, un gadās, ka manējie zvana pa telefonu un stāsta: "Dakter, vaina tāda un tāda, ko tagad dzert?" Kad viņi brauc prom, sapērk zāles, tad stāsta, kas saglabāts. Tur taču iesaka *paracetamolu, ibumetīnu*. Lai aiziet *unīt* nopirkt un tad pret visām sāpēm dzer."

Arī Vidzemes slimnīcas Klientu apkalpošanas nodaļas vadītāja Inese Jurdže piekrīt, ka vasaras mēnešos un laikā ap Ziemassvētkiem ir jāreķinās ar lielāku izmeklējumu skaitu un speciālistu konsultācijām, kuras izmantos tautieši no ārvalstīm.

"Veic endoskopiskos izmeklējumus, sonogrāfijas. Cilvēki piesakās ļoti savlaicīgi, plānojot cieņošanās pie savējiem. Ja viņiem ir ģimenes ārsta nosūtījums, tad pie mums šo pakalpojumu saņem

kā valsts apmaksātu, jāsedz tikai pacienta iemaksa. Tādas ir viņu tiesības, un viņi tiesības zina. Citi, ja nav savlaicīgi pierakstījušies, izmanto arī maksas pakalpojumus. Tāpat izmanto maksas konsultāciju laiku pie speciālistiem, bet tas notiek diezgan reti," stāsta I. Jurdže un piebilda, ka, viņasprāt, citādu kārtību varētu viest jaunā valsts obligātā veselības apdrošināšanas sistēma.

Jaunā kārtība reemigrantus interesē

"Interesējas par iemaksām, kas jāveic jaunajā sistēmā. Es izstāstu un e-pastā nosūtu Nacionālā veselības dienesta sagatavotu grafiku, kā veicamas iemaksas brīvprātīgi, lai pievienotos valsts veselības apdrošināšanas sistēmai," saka reemigrācijas koordinatore I. Groza, uzsverot, ka cilvēkam, kurš nav strādājis Latvijā, atgriežoties plašāka valsts apmaksātu veselības aprūpes pakalpojumu groza pieejamība būs aktuāla.

Arī L. Cēse ir gatava no savas darba algas attiecīgu summu novirzīt veselības budžetam, lai pakalpojumi, kad tie vajadzīgi, tiešām būtu pieejami un valsts apmaksāti.

"Lai nav jābaidās, ka naudas dēļ kaut ko nevaru atļauties," saka mazzalaciete.

"Cilvēki tāpat jautā par iespējām veselību apdrošināt privāti. Pie mums ir darba kolektīvi, kas pērk cilvēkiem apdrošināšanas kartes, vai tās ar līdzmaksājumu iegādājas pats darba ņēmējs. Bet, ja cilvēks atgriežas no ārzemēm, grib sākt uzņēmējdarbību, meklē darbu, tad viņu interesē, vai polisi var nopirkt individuāli. Latvijas apdrošinātāju asociācijā skaidro, ka iegādāties individuālās veselības apdrošināšanas polises Latvijā piedāvā tikai trīs kompānijas, un, kad klients būs aizpildījis veselības deklarāciju, apdrošinātājs izvērtēs šī klienta risku un lems, vai pārdos polisi, un, ja pārdos, tad par kādu cenu," stāsta I. Groza.

Sabiedrības integrācijas fonds

Materiāls sagatavots ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.